

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: *Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.*

VII. ÅRG.

STOCKHOLM, 1 JANUARI 1918

Nr 1.

Ett gott nytt år!

Ett bättre nytt år!

Det år vi nu sagt farväl till motsvarade ej de förhoppningar, uppfyllde ej de varma önskingar, som i hjärtan och på läppar hälsade dess ankomst.

Det bar ej den fred, den vederkvickelse i sin famn, som hela världen sukade efter. Det hoppet dog, den längtan sveks.

Det förde ej till Sveriges kvinnor den medborgarrätt, som med fullt fog borde givits dem. 1917 blev ett år av grusade förhoppningar.

Det nya år, som nu står på vår tröskel, kommer det också att bära den svarta dräkten? Följer i dess spår än mera sorg och nöd, bitterhet och besvikelse? Eller våga vi ana ett skimmer om dess panna, som bådår ett nyår med en verklig *vår*, med islossning, med ljus och värme, med spirande nytt liv?

Kommer moder Svea i år att erkänna sina döttrar såsom sina barn i samma grad som sina söner? Komma Sveriges kvinnor att få vara med om det nydaningsarbete, som av stora tecken att döma går fram över hela den civiliserade världen? Den nya samfundsordning, som folken längta efter, får ej ha den likheten kvar med den gamla att den bär endast mannens prägel, först ett samfund, som bär prägel av både mannens och kvinnans väsende, kan kallas ett mänskligt samfund.

Hittills ha kvinnorna fått lära sig att det var deras högsta plikt att göra sina barn lämpade för världen.

Våga vi hoppas att med 1918 den tid har begynt dagas, då mödrarna få börja göra världen lämpad för sina barn?

Ett tidens tecken.

Vid de tysk-ryska fredsunderhandlingarna i Brest-Litovsk finner man en kvinnas namn i förteckningen på ombuden från Ryssland. Bland dessa märkes nämligen en fru A. A. Biecenko. Detta betydelsefulla faktum pekar på den omvälvning i opinionen i Ryssland som under senaste året ägt rum rörande kvinnors deltagande i det politiska livet.

De segrande.

O Gud, kan du vänta på oss,
kan du skjuta i fjärran din grymhets dag,
efter ännu du gitter slå oss
med vinande gisselslag?

Så ekar rymden av tusendens gråt,
de som kvida av kval, dem de själva gjort;
sina huvuden stöta de blodiga
mot ditt rikets gyllene port.

Då kommer den kvarlevda skaran,
som lämnats hemma bland gubbar och barn,
vi som aktats för svaga för faran,
för små att draga Guds kvarn.
När världarna sueka och lida,
vi lyfta tyst våra vapen och gå;
det är oss, som rikena bida,
det är oss, som folken ha ropat på.

För den ångest, som går genom världen,
vi förgäta vår egen ångest en gång;
vår plats i skymundan vid härden
har blivit vårt hjärta för trång.
Vår döde gosse i krigargrav
vi vandra med bortvända ögon förbi;
mellan oss och vår sorg är av blod ett hav,
den förstummas av tusende mödrars skri.

Och har du tröttnat att giva oss svar,
och har du ångrat, o Herre, din nåd —
i vårt hjärta lever din kärlek kvar,
i vårt hopp din allvishets råd.
Och är du ej längre Allsmäktig Gud,
som mot dödsrikets portar förmår vad du vill
— vår svaghet skall varda till makt åt ditt bud,
för vår tro skall ditt rike bli till.

Lydia Wahlström.

Vad vi vänta av 1918.

Det är sällan ett kommande år ger oss vad vi hoppats av detsamma. Och dock fortfarande vi att hoppas av det nästa, vad det gångna vägrat. "Små barn leva till hälften av mat och till hälften av beröm", säger ett norskt ordspråk, och det är väl så med de stora människobarnen, att de å sin sida behöva dryga ut det knappt tillmätta brödet med litet framtidsoptimism, om de skola kunna leva.

Vi hoppas även nu, att det år, som i dag inbryter, skall skänka oss det inledande beslutet angående vår politiska medborgarrätt. Vi hoppades detsamma i fjol, men hoppet sveks. Vad ha vi då i år att stöda det på, som icke förelåg redan för ett år sedan?

Vi ha löftet om en k. proposition. En sådan bemötes alltid med mera respekt än en motion, även om det är en partimotion.

Vi ha vetskapen om, att högerpartiet inom riksdagen icke längre står som en man emot vår frågas lösning, utan att en del av partiets medlemmar uppgivit sitt principiella motstånd.

Vi ha också det faktum, att partiets händer denna riksdagsperiod icke äro bundna av något programuttalande vid valen. Vid 1914 års val hade högern ännu en gång förklarar sig ovillig att medverka till politisk rösträtt åt kvinnorna, och det kan ju i sin mån ha varit bestämmande för partiets hållning under 1917. Under 1918 står partiet fritt.

Vi ha vidare utsikt att få propositionen inlämnad redan under riksdagens början, så att den kan hinna behandlas utan samband med övriga författningsfrågor. Ännu i höstas ansågo vänsterpartier, att det vore förmånligt, om en sådan sammankoppling kunde äga rum. Kvinnorösträtten och villkoren för densamma skulle kunna begagnas som ett bytesobjekt för vinnande av andra politiska mål.

L. K. P. R. har icke kunnat godkänna ett dylikt resonemang. Redan då förhandlingar om en koalitionsministär började, sände V. U. en skrivelse till de båda partiledarna på vänstersidan med begäran, att all sammankoppling måtte undvikas. Vi hade på sin tid fått avslag från dessa båda partier på vår begäran, att kvinnorösträtten skulle uppsättas på partiprogrammen, på den grund, att detta skulle kunna försena och försvåra den då brännande frågan om den allmänna rösträtten för män; nu kände vi det som en illojalitet, ifall en annan författningsfråga, hur viktig den än kunde vara, skulle å sin sida få försena och försvåra vår frågas lösning. Vi upprepade denna begäran, och den nuvarande ministären bildats, och

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktör: GUBLI HERTZMAN-ERICSON.

Redaktion och Exp.: 6 Karduanmakaregatan II

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.

Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.

Rikstel 8600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1918 Kr. 2:50.

Lösnummer 15 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av kr. 3:25 i postanvisning till tidningens expeditör.

Annonspris: 10 öre per mm. å sista sidan, 15 öre å de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

6 Karduanmakaregatan II, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 86 00.

Öppen vardagar kl. 1-1/2 5 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1-3 e. m.

vi hade glädjen att erfar, att tanken på sammankoppling numera vore övergiven; därest inga oförutsedda hinder komme emellan, skulle propositionen om kvinnorösträtten komma för sig allena och på en sådan tid, att den kunde behandlas och avgöras enbart utifrån sina egna förutsättningar. Den är ju, som vi många gånger framhållit och alljämt fasthålla, icke en partifråga och bör icke kunna begagnas för partisyften.

Nu ser det visserligen ut, som om det vänstern avstått ifrån, det vore högern sinnad att göra. St. D. förklarar i en ledande artikel den 17 december, att högern har "goda sakliga skäl att avböja en isolerad behandling av den kvinnliga rösträttsfrågan". I dess framställning har det emellertid varit oss omöjligt att upptäcka de goda sakliga skälen. Allt som anföres är politiska skäl, partitaktiska skäl; något sakskäl för att kvinnornas rösträtt på något naturligt sätt sammanhänger med frågan om den 40-gradiga skalan, har tidningen icke kunnat framföra. Huruvida högern genom någon sorts obstruktion inom utskottet eller inom talmanskonferensen verkligen kan hindra, att en kgl. proposition kommer till behandling, då den enligt vanlig riksdagskustom skall behandlas, veta vi icke; tillsvare vidare betvivla vi det och hoppas, att vår fråga skall kunna uppnå förmånen av en "isolerad behandling".

Ett missförstånd, som St. D. gör sig skyldigt till, kan det dock vara av vikt att avlägsna. I önskemålet, att vår fråga skall kunna komma till avgörande före 1918 års landstingsval, ligger från vår sida intet hot. L. K. P. R. har ingen armé att ställa bakom ett sådant hot; den har intet uttalande från högerkvinnorna, ens inom organisationen, långt mindre utom densamma, att de, ifall Första kammaren fortfarande skulle säga nej, ville underlåta att stödja partiet vid dessa val. Det enda V. U. tänkt och sagt som motiv för denna önskan, är att det möjligen kan kännas genant för högerpartiet att ena veckan avslå kvinnornas krav på rösträtt till Andra kammaren för att nästa vecka varmt uppmana dem att rösta — fastän indirekt — på Första kammaren. Vi äro nog bättre psykologer än St. D. tror oss om; vi veta mycket väl, att Första kammarens kynne icke är sådant, att den böjer sig för hot, men vi tro ännu, att den är mottaglig för vanlig logik.

Slutligen ha vi de engelska kvinnornas seger, vilken säkerligen gör sin verkan, även om det sker i tysthet.

Alltså låtom oss hoppas på 1918.

Anna Wicksell.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- o. utländska nyheter

i alla slags

DAMKAPPOR, DRÄKTER & KJOLAR

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningsavdelning.

Vid uppvisande av medlemskort i F. K. P. R. lämnas 5 % rabatt.

Varför icke Tyskland?

Medan kvinnorösträtten går segrande framåt i de flesta länder, har det nyligen framkomna lagförslaget angående val till den preussiska deputeradekammaren icke ens omnämmt kvinnorna. De punkter i lagförslaget, som angiva dem, vilka uteslutits från valrätten, äro följande:

1. Personer, som ha förklarats omtydiga eller stå under provisoriskt förmynderskap.

2. Personer, vilka försatts eller hotas försättas i konkurs.

3. Personer, vilka sakna medborgerligt förtroende.

4. De, som äro olämpliga att bekläda offentliga ämbeten.

5. De, som stå under polisuppsikt.

6. De, som åtnjuta fattigunderstöd.

Man kan med skäl fråga sig till vilken av ovanstående kategorier kvinnorna kunna hänföras, och det är med djupt beklagande man konstaterar de tyska männens oförståelse och likgiltighet mot de kvinnor, som så plikttröget och energiskt stått dem bi under de hårda åren deras fosterland genomlidit.

De tyska kvinnornas svar på den förolämpning mot dem, som det preussiska rösträttsförslaget innebär, har framlagts i en offentlig förklaring, vari Tyska riksförbundet för kvinnors rösträtt, Tyska kvinnorösträttsförbundet samt Socialdemokratiska kvinnoföreningen gemensamt påyrka kommunal och politisk rösträtt samt politisk likställighet med männen.

De ungerska kvinnornas rösträtt.

Regeringsförslag framlagt.

Vid ungerska deputeradekammarens sammanträde den 21 december framlades regeringens förslag till valreform. Som förut bevärdats, upptager detta förslag även kvinnorna. Enligt detsamma tillkommer nämligen rösträtt alla kvinnor, som fyllt 24 år och äga ungerskt medborgarskap samt äro läs- och skrivkunniga, som genomgått fyra klasser i borgarskola eller kunna bevisa sig äga motsvarande bildningsgrad, eller de, vilka under kriget förlorat sina män till följd av krigsstrafor eller sår, ifall de äga ett barn i äktenskapet. Rösträtt äga vidare alla kvinnor, som sedan två år tillbaka äro medlemmar av vetenskapliga, litterära eller konstnärliga föreningar. Villkoren för den passiva valrätten fixeras lika för män och kvinnor. Valbar är den, som vid tiden för valet äger rösträtt och för vilken ingen i förslaget upptagen uteslutningsanledning, såsom omtydighet o. d., föreligger, om han fyllt 24 år och i tal och skrift behärskar det ungerska statsspråket.

Revisionen av den holländska konstitutionen.

Det sista skedet har äntligen nåtts, och den 12 december finga vi vara med om proklamerandet av den nya konstitutionen, vilken ger oss en valreform med proportionella val, allmän rösträtt för män, röstplikt och vad kvinnorna beträffar endast valbarhet.

Myndigheterna, som med stor officiell högtidlighet läste upp proklamationen för det församlade folket, hälsades med bifall av alla nationens demokrater, som om de förkunnat en seger för demokratin. Kvinnorna, den styrda och styrande hälften av folket, ha emellertid icke avhållit sig från att uttala sitt missnöje. Med blott två undantag ha alla de ledande tidningarna innehållit skrivelser från kvinnor, som protesterat mot det tyranni, som ligger i att vara underkastade beskattning och lagstiftning utan rösträtt, och som framhållit att männen nu av lagen påbudits att icke dölja sitt ljus under en skäppa, medan allt det ljus kvinnorna skulle kunna ge förblir fördolt, den makt lagen ger det ena könet över det andra fortfar, och landets möjligheter att genomgå den närvarande krisen läggas i händerna på männen ensamma.

Utän tvivel kan nationen icke undgå att se den inkonsekvens, som ligger i att kvinnorna äga rätt att sitta i parlamentet men icke att rösta. Det tillkommer den regering, som skall framgå ur nästa års proportionella val, att gottgöra detta misstag, då den nya konstitutionen medger införandet av rösträtt för kvinnor. Tre av de sju partier, som äro representerade i generalstaterna, försöka redan sätta upp kvinnliga parlamentskandidater, och vi kunna hoppas att snart se Holland bland världens rösträttsstater.

Martina G. Kramers.

Till Finlands hjälp.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, Fredrika-Bremer-Förbundet och Svenska Kvinnornas Nationalförbund ha genom sina respektive ordförande sänt mrs Chapman Catt ett telegram av följande lydelse: "Finland inför hungersnöden. Hjälp nödvändig. Svenska kvinnor bönfälla sina amerikanska systrar att hos sin regering anhålla om omedelbar undsättning."

Till ordföranden i National Union of Women's Suffrage Societies,

mrs Millicent Garrett Fawcett, sändes vid underrättelsen att valreformförslaget i tredje läsningen antagits av underhuset, följande telegram:

"Den svenska Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt tackar de engelska kvinnorna för femtio års trofast kamp och sänder de varmaste lyckönskningar till den slutliga segern. Lyckönskar även England till att äga ett folk med samma rättigheter och samma skyldigheter."

Fru Ida Nordström,

en av Arvika F. K. P. R:s äldsta och mest värderade medlemmar, fyllde den 22 december 70 år och blev av den förening, vars ordförande hon under flera år varit, hedrad med blommor och gåvor. Fru Nordström har varit med i rösträtten sedan rörelsens början och alltid ställt sig välvillig både med arbete, goda råd och ekonomiskt understöd. Trots sin ålder hyser hon alljämt samma brinnande intresse för rösträttens seger, och ser det någon gång mörkt och hopplöst ut, finner hon alltid de uppmuntrande ord, som lätta stämningen. Motståndet mot rösträtten har i Arvika varit ganska segt, men fru Nordström har aldrig tvekat att förfäkta de idéer, som för henne representerat sanning och rättfärdighet, och för allt det goda hon utträttat bragte Arvika F. K. P. R. sitt varma tack på hennes högtidsdag.

C.

Glimtar från Tyskland.

Krigets lärdomar.

Fru Regine Deutsch, ordförande i de preussiska kvinnornas rösträttsförening, som är ansluten till det tyska Riksförbundet för kvinnans rösträtt, har mottagit följande brev från en väninna: "Härmed sänder jag dig en penningssumma från min syster, som för några dagar sedan förlorade sin ende, präktige unge son i en aeroplanstrid. Ända tills nu har hon motstått alla mina försök att intressera henne för rösträtten. Men nu vill hon förena sig med oss i kampen för kvinnorösträtten, så att hennes dottrar, när de en gång äro vuxna, måtte slippa att gå igenom våra lidanden. Använd därför penningarna till agitation för kvinnorösträtten."

De gamla fria hansestäderna.

En socialdemokratisk kvinnorösträttskonferens ägde nyligen rum i Bremen med tolv representanter från Hamburg, tre från Lübeck och elva från Bremen. En resolution fattades, vari fordrades en snar revision av de tre hansestädernas konstitution efter demokratiska principer samt införande av allmän och lika rösträtt för båda könen.

Lagens orättvisor.

En händelse, som passerat i Berlins appellationsdomstol kunde nästan tjäna som bevis för att en mor har plikter, men inga rättigheter, medan en fader däremot har rättigheter, men inga plikter. Målet rörde sig om ett barns religiösa fostran. En kvinna, som själv tillhörde den protestantiska trosbekännelse, gifte sig med en katolik, och enligt gemensam överenskommelse bestämdes det att de barn, som föddes inom äktenskapet, skulle uppfostras som protestanter. När äktenskapet efter några år upplöstes, lämnade mannen mor och barn åt sitt öde, och modern fick ensam sörja för sitt barns fostran. Men då hon vid dess uppnådda skolålder ville sända barnet till en protestantisk skola, fordrade myndigheterna en attest från fadern med bestämmelser rörande barnets religion.

Fadern beslöt att barnet skulle uppfostras i den katolska läran, men på grund av den gamla överenskommelsen och med påpekande av att fadern varken bidragit till barnets underhåll eller intresserat sig för dess angelägenheter, värdjade modern till domstol. Domstolen avgjorde målet till moderns förmån, såsom den där försörjt barnet och haft hand om dess fostran, men appellationsdomstolen upphävde beslutet med hänvisning till en lagparagraf från år 1803, som stadgar att fader har rätt att bestämma över sitt barns religion, och när domen slutligen avkunnades, dömdes modern till böter, därför att hon underlåtit att sända sitt barn till en katolsk skola.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Signe Bergman.

Då Landsföreningens ordförande i somras kände sina till det yttersta spända krafter svikta under den ständigt ökade arbetsbördan, överlämnade hon för den återstående mandattiden ordförandeklubban till vice ordföranden, doktor Karolina Widerström. Detta steg väckte en allmän häpnad och ledsnad inom alla de till Landsföreningen anslutna rösträttsföreningarna och bland många, som stodo utanför rörelsen. Signe Bergman hade nämligen under sitt långa, trofasta arbete för rösträtten blivit icke blott Landsföreningens ledare utan även personifikation av hela rörelsen. Hon hade som ingen annan helt vikt sig till rösträttsidéns tjänst. Andra arbetade för kvinnornas rösträtt som ett bland flera eftersträfvansvärda mål. För Signe Bergman var rösträtten hennes livs patos. Vi hade också alla tänkt oss, att hon skulle stå som ledare den dag, då Sveriges kvinnor äntligen uppnå den politiska medborgarrätten. Men kampen hade varit för lång. Hon kunde ej bida den oupphörligt framflyttade segerdagen.

Kvinnofrigörelsens instinkt hade redan tidigt vaknat hos Signe Bergman. Uppvuxen som den äldsta i syskonringen inom en stockholmsk ämbetsmannafamilj av konservativ läggning rörde sig denna instinkt helt naturligt utefter de båda linjerna att kämpa ut i världen. De båda linjerna flöto samman, då hon 1889 begav sig till England, där hon med kortare uppehåll vistades ända till 1897, upptagen av arbete som lärarinna, som sekreterare vid fru Bergman-Österbergs gymnastikinstitut och under de båda sista åren som sekreterare åt den framstående paleontologen d:r F. A. Bather. Mellan de olika anställningarna företog hon en resa till Italien och uppehöll sig några månader i Paris samt avlade ett besök i hemlandet. Men det var England, som gjorde det djupaste intrycket på henne, just därför att hennes natur passade för engelsk påverkan. Det ordnade, korrekta, förfina och reserverade i engelskt överklassliv stämde med en sida av hennes väsen; den långsamt väckta, men sega och stundom till fanatism stegrade entusiasmen för idéer motsvarade hennes egen på en gång uthålliga och flammande natur.

Hon hade också svårt att finna sig tillrätta i Sverige, då hon utan eget åtgörande erbjöds en plats i Sveriges allmänna hypoteksbank, vilken hon tillträdde hösten 1897 och där hon fortfarande är anställd, sedan 1907 som kassör. I England hade hon sina fle-

sta förbindelser och sina närmaste vänner, och semesterbesöken i England verkade applivande på hennes själ som andlig fjällluft. Det var också från England hon hämtade möbler, konstverk, husgeråd, med ett ord materialet till sitt eget trevliga, förfina och personligt präglade hem, som under långa tider skulle bli den svenska rösträttsrörelsens medelpunkt.

Men det dagliga arbetet, umgängelivet, det egna hemmet och resorna voro henne icke nog, hennes allmänna krävde ett arbete för allmännyttiga ändamål. Med sin egendomliga begåvning för journalistik skrev hon anonymt artiklar i Idun och i dagliga huvudstadstidningar, dels om kvinnofrågor, dels om engelsk politik.

Hur väl minnes jag ej den varma sommardagen 1905 i den förtjusande danska badorten Hornbæk vid Öresund, där jag första gången gjorde Signe Bergmans bekantskap. En smärt, solbränd, distinguerad ung dam presenterade sig för mig, och efter ett kort samtal gjorde hon mig den angenämt förvånande frågan, om jag visste något allmännyttigt arbete, som hon kunde ge något av sin tid och sina krafter. För dugligt folk finnes alltid ett överflöd av sådana uppgifter, och jag, som var ivrigt upptagen av kvinnornas andelsförening Svenska Hem, svarade efter ett ögonblicks betänkan- de: "Jo, hjälp oss som revisor i Svenska Hem." Detta var inledningen till ett mer än tioårigt samarbete. Hade jag då vetat, att hon i maj samma år skrivit in sig som medlem i Stockholms F. K. P. R., hade väl förslaget blivit ett annat, men att hon var färdig att sätta sin hand vid den tunga plogen i den kvinnliga rösträttsrörelsens svårarbetade nyodling var ej gott att veta vid första ögonkastet.

Men redan nästa sommar reser Signe Bergman av egen drift med till den internationella rösträttsalliansens kongress i Köpenhamn och blev på stället suppleant i den svenska delegationen. Hon fick där ett starkt intryck av rörelsens vittfamnade art, av kvinnornas sammanhållning och av storheten i åtskilliga ledares, särskilt ordförandens, mrs Chapman Catts personlighet. Och från den stunden har Signe Bergman varit med i rösträttsarbetet, som steg för steg bemäktigade sig hennes tankar, hennes hjärta och hennes fritid. Och det blir klart för de gamla rösträttsarbetarna, vilken dugande, pålitlig och ansvarsmäktig kraft som bor hos den nya vingårdsarbetaren.

År 1907 blir Signe Bergman sekreterare i Landsföreningens verkställande

utskott. Som jag då var ordförande och samarbetet mellan oss var intensivt, kan jag i detta fall med sakkännedom intyga, att Signe Bergman var en idealisk sekreterare. Omtänksam och noggrann som hon är, var arbetet alltid färdigt i tid, alla uppgifter väl kontrollerade. Intet var för smått för henne, då det gällde rösträttsarbetet. Men hon kom också med goda förslag, det var lätt att se, att hos henne växte en blivande ledare fram. 1909 utbytte Signe Bergman posten som sekreterare mot den av vice ordförande i sammanhang med att d:r Lydia Wahlström blev ordförande och fru Ezaline Boheman sekreterare. Då d:r Wahlström efter två års funktion avgick, var Signe Bergman självskrivnen till ordförande, men hennes förskräckelse för offentligt framträdande och särskilt talande gjorde henne oemottaglig för alla övertalningsförsök, och så måste undertecknad mycket mot sin vilja ånyo emottaga ett förtroendeuppdrag, som hon visste sig varken ha tid eller krafter att fylla på det sätt, som ställningen borde fordra. För Signe Bergman blev också tiden intill 1914 en förberedelse-tid för ordförandeskapet i allt som gällde organisation och i de flesta fall initiativ. Steget togs fullt ut 1914, då Signe Bergman äntligen lät sig övertala att gripa ordförandeklubban, som hon omsorgsfullt och säkert svingat, tills hon i somras icke längre förmådde bära arbetets och missträckningens dubbla bördor. Men då man som hon arbetat intensivt i mer än 10 år på rösträttsrörelsens mest krävande platser, kan man ha rätt att begära att andra taga vid. I den svenska kvinnorösträttsrörelsens historia kommer hon alltid att intaga en av de allra främsta platserna.

I fråga om Sveriges insats i den internationella rösträttsrörelsen ha många omständigheter bidragit till att ställa henne på den obestriddigt främsta platsen. Hennes världsvana, hennes språkkunskap, hon talar och skriver engelska som sitt modersmål, hennes kännedom om internationella, särskilt engelska förhållanden ha varit de yttre förutsättningarna, hennes vakenhet, praktiskhet och omtanke, korrekthet och arbetsvillighet men främst hennes brinnande intresse för rösträttsens sak ha varit de inre. Signe Bergman har varit med om så gott som alla den internationella rösträttsalliansens världskongresser och vid dem spelat en allt mer framträdande roll. Vid Londonkongressen 1909 blev hon vald till Alliansens 3:e sekreterare, 1913 till dess 2:a skattmästare.

Hennes ledargåvor framträdde på sin höjdpunkt vid världskongressen i Stockholm 1911, som brukar betecknas som den bäst organiserade och mest lyckade av alla Alliansens jättekongresser. Mrs C. Chapman Catt, som förstår att värdesätta människor och arbete, förklarade, att hon aldrig haft mindre förarbete vid en kongress än vid denna. Allt som kunde göras utan henne var på förhand utfört eller uttänkt. Signe Bergmans speciella gåvor, noggrann planläggning och omsorgsfull detaljövervakande kommo här till sin fulla rätt. Och mrs Catt kunde aldrig komma till klarhet över varför svenska kvinnor, som voro så dugliga i samarbete, så vidsynta, kultiverade och energiska icke redan uppnått sin strävans mål — det politiska medborgarskapet. Att vara en värdig arbetskamrat till Carrie Chapman Catt är säkert den högsta utmärkelse någon kvinna inom detta område kunde nå. Och den äran tillföll Signe Bergman.

Det svenska rösträttsarbetets gång ligger för mig som en väg av långa branta uppförsbackar och korta, tvära utförsbackar i en lång, alltför lång serie. Vi ha röjt väg, vi ha knogat uppför den ena backen efter den andra till det tillfälliga målet, konstitutionsutskottets tillstyrkan, Andra kammarens

Ur bokmarknaden.

Vår tid. Årsbok utgiven av Samfundet De Nio. Albert Bonniers förlag. 215 sid. Pris 7 kr.

Samfundet De Nio, förvaltarna av Lotten von Kræmers litterära testamente, utgav till julen andra årgången av *Vår tid*, och den gedigna kulturprägel och litterära smak, som kännetecknade 1916 års volym, är även utmärkande för nästföljande års. Den ospänner ganska vida kulturområden med företräde för den internationella diktningen, vilkas märkesmän i modern litteratur funnit skildrare såsom August Brunius, Algot Ruhe, Alfred Jensen, Göran Björkman och John Landquist. Tyngdpunkten har, i motsats till den första årsboken, överflyttats till det mera gedigna tankeområdet och det lättare litterära godset har ersatts av analyserande och kritiska skildringar. Åt freden och kvinnofrågan, de stora folkrörelser, som lågo Lotten von Kræmer så varmt om hjärtat, har plats blivit beredd genom Elin Wägners skarp-sinniga dialog I den stora konkursen och Hilma Borelius' intressanta studie över den österrikiska författarinnan Rosa Mayreder, en utpräglad individualist och framstående psykolog, som är alltför litet känd i Sverige, trots att hennes bok "Zur Kritik der Weiblichkeit" redan 1910 översattes till svenska. Särskilt på det sexualpsykologiska området har Rosa Mayreder genom sin vetenskapliga noggrannhet, sina kunskaper och sin psykologiska insikt gjort många träffsäkra iakttagelser. Med sin klara och skarpa blick ser hon till boten av kvinnorörelsens problem, och fastän definitionerna av dess innebörd, som Olive Schreiner påpekat, äro skiftande och mångfaldiga och målet icke enhetligt fattat av alla, ser hon icke här ett bevis mot det betydelsefulla i kvinnorörelsen som företeelse. Fastmer är detta ett kriterium på att den är en livsrörelse, icke en produkt av eventuellt felaktiga teorier.

En annan artikel av en kvinnlig författare, som förtjänar särskild uppmärksamhet är Klara Johansons briljant skrivna, roande och skarpsinniga artikel Tysk frihet, som är en hälsosam och träffsäker rekapitulation i vissa faser av Tysklands litterära och politiska historia.

En reproduktion av ett karaktäristiskt träsnitt av Sigge Bergström förhöjer bokens konstnärliga värde.

G. H. E.

större och större majoritet, utredning, regeringsproposition, jättepensioner verkan, samarbete med högerkvinnorna o. s. v. För varje gång ha vi hoppats, att sista toppen äntligen var nådd, men på den besvärliga backens krön har den tvåbranta om ock korta nedförsbacken åter mött vår blick. Visst ha vi stigit och stigit, visst äro vi säkra att nå vårt mål snart, men denna backiga väg tar på krafter, som kunde användas till nyodling, till sådd och skörd. Signe Bergman har under årtal gått främst i varje ny uppförsbacke, knogat, släpat, dragit, jämnat vägen och ordnat tåget. Hon har uppmuntrat alla de strävande med att denna branta backe säkert vore den sista. Och då den obevekliga utförsbacken åter kom till synes, har hon varit den första att tillropa oss att ej förtrötta utan i god ordning övervinna nästa slutnings svårigheter. Nu är även hennes kraft tömd. Hon har heller ej sparat den. Hon har måst ge tappt inför de sista backarna, kanske inför den allra sista. Det är överansträngningens tragedi. Men från alla rösträttsarbetare och välönskare stiger till den uttröttade ett mångtusentstämigt rop: Tack för god vakt! Tack för god vilja! Tack för gott arbete!

Anna Whitlock.

Söders "English School"

Engelska lektioner och översättningar.
Erstagatan 26. Allm. Tel. Söder 36035.
Annie I. Scott.

**L. K. P. R:s 15:de centralstyrelse-
möte**

äger rum i Stockholm tisdagen den 8 och onsdagen den 9 januari. Lokal för de enskilda mötena, som taga sin början kl. halv 10 f. m., är K. F. U. K:s lilla sal, Brunnsgatan 3.

Tisdagen den 8 januari kl. 7 e. m. anordnas i samma lokal, stora salen, halv-enskilt möte, till vilket medlemmar av F. K. P. R. äga tillträde. Härvid kommer fröken Kerstin Hesselgren att redogöra för K. m:s yrkessakkunnigas betänkande i vad det gäller kvinnornas yrkesutbildning, varefter fru Ellen Hagen talar om Rösträttsfrågan just nu.

Fest för Signe Bergman.

För L. K. P. R:s avgående ordförande, fröken Signe Bergman, anordnas en hyllningsfest å restaurang Rosenbad onsdagen den 9 januari kl. 8 e. m. Bröd-kort torde medtagas.

De, som önska delta i festen kunna anmäla sig å Rösträttsbyrå, 6 Karduanmakaregatan. Allm. tel. 14729. Riks 86 00.

**Kvinnorna i det kommunala
livet.**

Vid stadsfullmäktigval i Köping den 14 december omvaldes fröken *Amelie Salén*. Vid de kommunala valen i Köping i december återvaldes fru *Emelie Johansson* till assistent i fattigvårdsstyrelsen och till examensvittne vid realskoalexamen 1918 samt till ledamot av barnavårdsnämnden. I nykterhetsnämnden återvaldes fröken *Amelie Salén* och fru *Alma Walldén*.

Arbetet ute i landet.

Arboga F. K. P. R. hade den 26 november föreningsmöte med samkväm. Ordföranden hälsade alla välkomna och erinrade om kvinnörörelsens nuvarande läge i Sverige. Sedan företogs val av styrelse och fördelning av det övriga rösträttsarbetet. Styrelsen omvaldes och fick följande sammansättning: fröken Helga Sundborg, fru Anna Lisa Bluhme, fru Maria Blidberg, fröken Lovisa Pettersson och fröken Gunnilla Larsson med fruerna Sigrd Gyllander och S. Eneström som ersättare. Till centralstyrelsemedlem och suppleant återvaldes likaledes fröken Sundborg och fru Blidberg. Den sistnämnda utsågs dessutom till föreningens representant vid den internationella fredsväcken. Härefter upplästes och behandlades cirkulär från V. U., och prenumerations upptogs å Rösträttstidningen. Ett par nya medlemmar anslöt sig till föreningen. — Den 2 december höll d:r Gulli Petrini föredrag å Samskolan över Kvinnörörelsen och tidsläget. Föredraget ähörde av en ganska talrik men ännu mer tacksam och intresserad publik. Som inledning och avslutning förekom solo och körsång.

Arvika F. K. P. R. hade den 29 november ett talrikt besökt årsmöte. Till styrelse valdes fotografen Brita Crona, ordförande, fru Theckla Ohlsson, v. ordförande, bankbokhållaren Elsa Nordström, sekreterare, fru Annie Robsahm, kassör, fru Greta Rogstadius, folkskollärarinnan Anna Svensson och handlanden Maria Persson med fruerna Amanda Larsson och Signe Hamrin som suppleanter. Fröknarna Beda Öberg och Beda Gustafsson valdes till revisorer med fruerna Hilda Nilsson och Dagmar Indebetu som suppleanter. Fröken Brita Crona utsågs till centralstyrelsemedlem och ombud i länsförbundet och fru Theckla Ohlsson blev centralstyrelsesuppleant. Fru Emelie Sager fick uppdraget att vara bibliotekarie. Uppläsning och servering av kaffe bidrog att göra mötet till en högst angenäm sammankomst för medlemmarna.

PHOSPHO-ENERGON-PILLER
FORORDAS AV LÄKARE
"vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet."
SÄLLES I HVARJÄ APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Brunskogs F. K. P. R. hade den 25 november ordinarie möte med samkväm å Nytorp. Styrelseval förrättades och utföll sålunda: ordförande fru Augusta Carling, v. ordförande fru Dina Frykstenius, sekreterare fröken Anna Johansson, kassör fröken Alma Johansson samt fröken Hildur Jansson. Suppleanter: fröken Agda Hedlundh och fru Hanna Hult. Revisorer: fruarna Lovisa Olsson och Emilia Nykvist. Till centralstyrelsemedlem utsågs fru Augusta Carling med fröken Agda Hedlundh som suppleant. Dessutom förekom uppläsning, sång, musik å fiol och orgel samt diskussion, allt under den bästa stämning. Till sist serverades förfriskningar.

Eksjö F. K. P. R. hade ordinarie höstmöte tisdagen den 27 november. Som vanligt, kan man nästan säga, blev det snöyra, så att endast 14 medlemmar vågade sig ut. Birgittasamkvämet hade samlat 35. Storartat! På mötet omvaldes förra styrelsen: fru H. Scharp ordförande, fröken E. Ekblad v. ordförande, fröken A. Olin kassör, fröken M. Löfroth sekreterare, och fröken G. Lemchen v. sekreterare. Likaså omvaldes fröken Löfroth och fru Scharp till respektive centralstyrelsemedlem och centralstyrelsesuppleant. Till länsförbundsombud omvaldes fru Scharp och till suppleant fröken Olin. Presskommittén omvaldes. Föreningen beslöt söka få till stånd samhällskursen 1918, flitigt arbeta för spridning av Rösträtt för Kvinnor, Hertha och övriga rösträttskrifter samt för fortsatt insamling till L. K. P. R:s upplysningsarbete. Till samma ändamål har namngissning på en docka inbragt 45 kr. Med anledning av från V. U. sänt meddelande angående barnavårdsnämnderna beslöt föreningen att tillsammans med Vita Bandet inlämna till vederbörande myndighet en skrivelse med påpekan av lämpligheten att även kvinna utses till barnavårdsman jämte förslag på därtill lämpliga kvinnor. Därpå upplöstes mötet och efter en stunds samkväm åtskildes medlemmarna.

Eskestuna F. K. P. R. anordnade den 18 november ett föredrag å Arbetarinstitutet av d:r Lydia Wahlström, som inför en tacksam publik talade om Kvinnoens förhållande till religion och politik. Det intressanta och djuptänkta föredraget motogs med livligt bifall.

Falu F. K. P. R. hade den 3 december sitt ordinarie höstsammanträde, varvid till centralstyrelsemedlem omvaldes fröken Gerda Olander och till suppleant fröken Gerda Martin. Efter förhandlingarnas slut hade doktor Selma Lagerlöf den älskvärdheten att läsa upp ett hittills otryckt arbete, vilket under andlös spänning ähörde av det tacksamma auditoriet.

Karlskoga F. K. P. R. hade torsdagen den 29 november sitt ordinarie sammanträde. Därvid förekom styrelseval för det kommande arbetsåret. Valda blevo: till ordförande biträdande föreståndarinnan för Karlskoga kommunala mellanskola, fröken Hulda Forsgren, v. ordförande fil. mag. Greta Hjort, kassaförvaltare folkskollärarinnan fröken Anna Westerdaahl, sekreterare fru Ninnie Elgeskog, v. sekreterare folkskollärarinnan fröken Ily Leffler samt fil. kand. fru Ebba Danielsson och fru Katharina André utan särskild funktion. Till centralstyrelsemedlem utsågs fröken Forsgren med fru Elgeskog som suppleant. Revisorer blevo fru Sjöstrand och fröken Anna Runefors. Sedan fröken Hjort sjungit ett par Geijersånger samt Vuggesång av Hugo Bedinger höll fru Elgeskog föredrag över ämnet: Kvinnans ställning förr och nu. Efter föredraget följde en synnerligen livlig diskussion, varvid en hel del nutida kvinnoproblem, såsom äktenskapet, barnavård och ungdomsuppföstran avhandlades. — Den 31 oktober hade föreningens möte å Tingshuset. Sedan ordföranden, fröken Hulda Forsgren, hälsat de närvarande välkomna, uppläste hon redaktör G. H. von Kochs intressanta artikel om Kvinnans insats i det kommunala arbetet. Därefter vidtog en livlig diskussion. Man

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR
STOCKHOLM

1 Barnhusgatan 1
(hörnet av Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra träslag äfven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 114 10 Riks Tel. 65 05

Elegant

kemiskt tvättad och prässad blir Eder kostym, klänning, kappa eller överrock, om densamma insändes till

Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A. B.
GÖTEBORG

gjorde en överblick över de kommunala insatser kvinnorna gjort i allmänhet och på vår ort i synnerhet samt diskuterade möjligheterna för ett fortsatt arbete i samma riktning.

Malungs F. K. P. R. hade måndagen den 26 november ordinarie höstsammanträde. Ordföranden hälsade de närvarande välkomna varefter val av styrelse förekom och blev den gamla styrelsen i sin helhet omvald. Centralstyrelsemedlem blev fröken Britta Lissel med fru Westin som suppleant.

Sandvikens F. K. P. R. hade den 28 november sitt ordinarie höstmöte, varvid val av styrelse för nästkommande år ägde rum. Denna fick följande sammansättning: fröken Maja Olsson ordförande, fru Ellen Norberg v. ordförande, fru Lilly Sandegårdh sekreterare, fröken Selma Ström v. sekreterare, fröken Astrid Eriksson kassaförvaltare, fru Lilly Johnson och fröken Mia Ljungqvist styrelsesuppleanter. Till centralstyrelsemedlem utsågs fröken Maja Olsson med fröken Astrid Eriksson som suppleant. Till revisorer valdes fru Alma Tempelman och fru Ninni Svensson med fröken Frida Bruce som suppleant.

Stockholms F. K. P. R. hade den 29 november sammanträde i K. F. U. K:s stora sal. Till centralstyrelsemedlem omvaldes fru Karin Fjällback-Holmgren och till suppleant fröken Anna Lindhagen. Redaktör G. H. von Koch höll ett intressant och sakrikt föredrag om den nya barnavårdslagen med särskilt betonande av barnavårdsmaninstitutionens betydelse och vikten av att kvinnornas intressen riktades åt denna samhällsverksamhet. Därefter talade fru Anna Wicksell över ämnet Rösträttsfrågans läge just nu.

Söderhamns F. K. P. R. hade sitt höstsammanträde torsdagen den 29 november. Sedan några frågor nr V. U:s senaste cirkulär behandlats, följde diskussion om lämpligaste sättet för penninginsamling. Föreningen stannade för utsändande av listor och gav styrelsen i uppdrag att omlesörja saken. Därefter vidtog val av styrelse, varvid de avgående omvaldes, likaså revisorerna. Till centralstyrelsemedlem återvaldes likaledes fru Elin Pohlmann med fru Augusta Wallin som suppleant. Efter förhandlingarna utfördes sång och musik av två föreningsmedlemmar. Den 4 december hade föreningen anordnat offentligt föredrag å Godtemplarsalen, då fru Wærn-Bugge talade över ämnet Nya vägar till en ny värld. I sitt varmhjärtade och talangfulla föredrag blottade talarinnan den råhet, själviskhet och materialism, som göra sig gällande i tiden, men framdrog samtidigt hoppfulla tecken till den nya, lyckligare värld, som skall växa fram ur tidens nöd och till vars uppbyggande särskilt kvinnorna äro kallade.

Sölvesborgs F. K. P. R. avhöll sitt ordinarie höstmöte den 30 november. Till styrelse valdes fröken Ebba Hultquist, ordförande, fröken Anna Jonsson och fröken Ella Pettersson samt fruarna Hedvig Nilsson, Louise Johansson, Jenny Danielsson och Olga Hultman. Till revisorer valdes fröknarna Maria Lundqvist och Maria Heldt. Till länsombud utsågs fruerna Nanny Lindberg, Helga Almström och Karolina Nilsson. Efter valen vidtog diskussion om en del frågor, som rörde nästkommande års arbete, bl. a. om bästa och lämpligaste sättet för penningmedels ansäckande för att understödja Landsföreningens politiska upplysningsarbete. Föreningen beslöt att på nyåret företa en insamling. Sedan förhandlingarna avslutats, vidtog samkväm under den bästa stämning. Flera nya medlemmar ingingo i föreningen.

**Anspråkslös,
barnkär
lärarinna**

med undervisningsvana i svenska ämnen och häst tyska önskas för vårterminen till tre barn, 6—9 år, av enkel bildad lantbrukarefamilj. Lön 50 kr. pr mån.

Svar till Skeppsta, BETTNA.

Riks 25 50 Allm. 62 96

La fleupiste
Kgl. Hofblomsterhandel

Malmorgsgatan 6, Stockholm

Umeå F. K. P. R. höll årsmöte den 28 november, varvid den nuvarande styrelsen omvaldes med acklamation och utgöres den av följande medlemmar: fröknarna Öqvist, Ljungberg, Grönfeldt och Holmberg samt fruarna Lindgren, Öhman och Edgren. Till centralstyrelsemedlem omvaldes fröken Öqvist med fröken Grönfeldt som suppleant. Efter mötet vidtog ett angenämt samkväm då seminarieadjunkten fröken Hemming höll ett intressant föredrag om Romain Rolland och världskriget. Under hösten har dessutom Birgittadagen firats, då Elin Wagners Medan vi vänta och d:r Wahlströms Drottning Margareta upplästes. Ronnebyresolutionen föredrogs och antogs enhälligt. Den 3 november höll fru Wærn-Bugge föredrag om Frihet, ansvar och makt. Det utmärkte föredraget ähörde med spänd uppmärksamhet av en talrik åhörarskara. Efter föredraget vidtog ett angenämt samkväm. Föreningen beslöt på senaste mötet att anordna syaftnar för beklädnad åt späda barn och då även genom diskussion och högläsning söka väcka och underhålla intresset för sociala spörsmål.

Visby F. K. P. R. hade ordinarie höstmöte den 24 november. Därvid förrättades val av styrelse, centralstyrelseledamot och revisorer. Den nuvarande styrelsen omvaldes enhälligt. Därefter upplästes ett föredrag: Kvinnorna och det sociala arbetet av redaktör G. H. v. Koch. Föredraget, som gick ut på att visa, att från kvinnoföreningarnas sida alltför litet gjorts för att få kvinnorna representerade i de samhällliga institutioner, där deras insats skulle vara särskilt värdefull, var i hög grad väckande och upplysande och gav anledning till ett livligt meningsutbyte. Ordföranden uppläste en av Svenska fattigvårdsförbundet utgiven redogörelse för de fordringar, som komma att ställas på barnavårdsnämnd och barnavårdsman enligt de nya lagarna angående barn utom äktenskapet, och föreningen beslöt att göra vad i dess förmåga står för att få kvinnliga ledamöter insatta i barnavårdsnämnden och för att till sådana kunna föreslå lämpliga personer.

Västerås F. K. P. R. höll den 26 november sitt årsmöte. Den förra styrelsen omvaldes. Ordförande är fru Helga Silverstolpe, övriga medlemmar fruerna Nina Andersson, Ruth Edström, Ida Johansson, Vira Eklund samt fröknarna Emilie Bergström, Anna Löfgren, Anna von Essen och Ester Kolmodin. Revisorer blevo fröknarna Hammarsskjöld och Enequist med fruerna Rohnström och Henning som suppleanter. Till centralstyrelsemedlem valdes fru H. Silverstolpe med fru N. Andersson som suppleant. Härefter redogjorde ordföranden för Landsföreningens verkställande utskotts framställning till den nya regeringen angående lösningen av kvinnans politiska rösträtt vid riksdagen 1918. Fru Vera Åkeson höll ett intressant föredrag: Sagan om den svenska kvinnan, som följdes med spånt intresse och belönades med livligt bifall av de tacksamma åhörarna. Efter föredraget sjöngs Du gamla, du fria. Därefter följde diskussion över ämnet Kan en överklasskvinna förstå hur en arbetarkvinna har det i dessa svåra tider? Flera inlägg gjordes, helst borde orden över- och underklasskvinnorna och lyckligare uttryck införas. Mötet avslutades med samkväm och tesupé.